

УДК 378.4:174

Грицаєнко Л.М.,

*керівник навчально-методичного відділу, ст. викладач кафедри професійної освіти в сфері технологій та дизайну Київського національного університету технологій та дизайну, hritsaenko@gmail.com**Україна, м. Київ***АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В АКАДЕМІЧНОМУ
СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

У статті розглядається питання академічної доброчесності в академічному середовищі закладів вищої освіти через призму соціально-економічних змін та реформ в системі вищої освіти в Україні. Досліджується використання досвіду міжнародної академічної спільноти для формування нормативної бази закладів вищої освіти: кодексів, положень, правил, пам'яток, декларацій з академічної доброчесності.

Ключові слова: академічна доброчесність, академічне середовище, заклади вищої освіти, професійна культура, кодекс академічної доброчесності, міжнародна академічна спільнота.

Постановка проблеми. Характерні ознаки ХХІ ст., а саме: глобальна інформатизація, інтернаціоналізація, інтеграція, міжкультурна комунікація, створення мережевого суспільства – об'єктивно впливають на освітню, наукову, мистецьку, інноваційну діяльність закладів вищої освіти (далі – ЗВО), які є носіями інтелекту, знань, культури, духовності. Виконуючи почесну місію у розвитку держави, – підготовку «конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни» [1], заклади вищої освіти є складовою частиною сучасної культури, оскільки володіють найбільш високоосвіченими і мобільними людськими ресурсами.

У зв'язку з інтеграцією національної системи вищої освіти у загальноєвропейський науковий та освітній простір, особливої актуальності у наш час набуває питання академічної доброчесності, професійної культури в академічному середовищі, тобто дотримання учасниками освітнього процесу етичних норм, моральних цінностей, визнаних академічною спільнотою.

На Міжнародній конференції у Бухаресті 2004 року учасниками було заявлено, що «Болонський процес приведе до далекосяжних змін у структурі (а в довгостроковій перспективі – в культурі) європейської вищої освіти. Університети не можуть вважатися вільними від цінностей і етичних норм, які життєво важливі для академічного, культурного і політичного розвитку співробітників і студентів й також впливають на моральне обличчя суспільства в цілому. Університети повинні всіляко сприяти утвердженню найвищих моральних норм і прикласти всіх зусиль для досягнення етичних стандартів найвищого гатунку. Етичні норми повинні пропагуватися не лише на словах. Вкрай важливо реалізувати їх на практиці в усіх аспектах роботи університетів, не лише у викладацькій діяльності та науковій, але й у внутрішньому управлінні та в контактах із зовнішніми учасниками» [2].

Працівники закладів вищої освіти, виступаючи творцями інтелектуальних, культурних, естетичних, духовних цінностей країни, «сіючи добре, розумне, вічне», мали б дотримуватись високих етичних стандартів професійної культури, а тому здається дивним питання академічної чесності, відповідальності,

порядності в академічному середовищі. Адже, за словами Г. Сагач, людину майбутнього зможе виховати лише педагог – одухотворений інтелігент, вчитель-інтелектуал, златоуст, «... який зберіг власну душу чистою, любляче серце не втомленим, вуста неложними, розум осяяний благодаттю істини, золоте слово добра й правди окрилений через власну життєтворчість, індивідуальність мікрокосмосу в макрокосмосі «планети людей» [3, с.171].

Проте дефіцит культури у суспільстві, кризові політичні та економічні процеси призводять до порушення етичних норм, професійного етосу, морального зубожіння, деградації особистості, а в соціумі – до «подвійної» моралі як в суспільстві, так і в академічному середовищі зокрема.

Негативні явища, розрив між задекларованими етичними цінностями, принципами та практикою їх втілення в університетське життя, «системні деформації у просторі університетської культури» сприяють породженню корупції в академічному середовищі, «яку в широкому значенні цього слова можна трактувати як виродження і деградацію світогляду, стосунків та взаємодії у середовищі університетської адміністрації, викладачів і студентів. Наслідком корупції в університетах стає не тільки падіння якості освіти та рівня наукових досліджень, а й формування своєрідної університетської антикультури, яка інструменталізує особу викладача і студента, не даючи скластися культурі довіри, поваги, відповідальності, якості та взаємної співпраці» [4, с.39].

Академічна нечесність, як зазначає В. Сацик, «великою мірою нівелює саму цінність освіти, сприяє фасильфікації вищої школи й тим самим зменшує її внесок у суспільно-економічний розвиток. ...університетська освіта без дотримання етичних принципів залишатиметься не більше, як напівдиким освітнім полем, де панують невігластво, обман, корупція...» [5].

Етичні проблеми науки й освіти мають багато аспектів дослідження. Оскільки академічна доброчесність є складовою частиною внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти, то у наукових працях вітчизняних вчених: Т. Фінікова, А. Артюхова, В. Лугового, О. Слюсаренко, Ж. Таланової, В. Астахової, В. Сацика, О. Семенов – значна увага приділена

питанню академічної доброчесності як основі сталого розвитку університету, як інструменту забезпечення якості вищої освіти, фундаменту формування сучасного конкурентоспроможного фахівця.

Питання педагогічної етики, етичних стандартів вищої освіти є предметом досліджень Г. Хорунжого, М. Рогожи, П. Артьомова, Г. Товканець, Г. Васяновича, В. Андреева, І. Дегтярьова. Ціннісно-етичний аспект академічної доброчесності як прояв професійної культури в академічному середовищі розглянуто в працях вчених: І. Зязюна, В. Кременя, І. Беха, С. Рика, О. Єрохіної, Т. Добка, В. Турчиновського, С. Гончаренка та ін.

Незважаючи на значну кількість наукових досліджень з актуальних питань академічної культури, етичних відносин в академічному середовищі, подальшого аналізу потребують проблеми академічної етики, академічної доброчесності у науковому, освітньому середовищі закладів вищої освіти, враховуючи соціально-економічні зміни в Україні та євроінтеграційні процеси в освітньому просторі.

Мета роботи – дослідити чинники впливу на формування академічної доброчесності в академічному середовищі закладів вищої освіти України, зокрема реформування в системі вищої освіти та вивчення досвіду міжнародної академічної спільноти.

Виклад основного матеріалу. На одному з телеканалів 21 січня 2018 року транслювалася передача про можливі контакти інопланетян із землянами. Один з наукових експертів зауважив, що ми, жителі Землі, ще не досягли того рівня духовної культури, моральності, щоб з нами захотіли сконтактувати більш розвинені інтелекти. Цю думку вчений аргументував твердженням: «Якби запитали у землян, що хотіли б попросити в інопланетян, то вони побажали б різні матеріальні речі, може хтось попросив би здоров'я, але ніхто не попросив би моралі».

Сьогодні на життя суспільства впливає контрастна зміна векторів духовно-морального самовизначення. «Причина цього – в новому сенсі буття людини по відношенню до традиційних цінностей... Нова епоха, нова людина, нова мораль, нові цінності нової – економічної – цивілізації потребують нових підходів та осмислення в таких важливих складових суспільства, як духовність, культура та освіта» [6].

Нова економічна цивілізація трансформує заклади вищої освіти у суб'єкти ринку і в умовах ризиків, конкуренції вимагає від суб'єктів господарювання, тобто суб'єктів освітньої діяльності, максимальне задоволення потреб споживачів шляхом надання їм якісної освітньої послуги. Згідно із Законом України «Про освіту» освітня послуга – це «комплекс визначених законодавством, освітньою програмою та/або договором дій суб'єкта освітньої діяльності, що мають визначену вартість та спрямовані на досягнення здобувачем освіти очікуваних результатів навчання» [7]. І якщо раніше освіта розглядалась в моральному вимірі як право кожного громадянина, то тепер змістився акцент в економічну площину, освітня послуга комерціалізувалась, освіта стає предметом купівлі-продажу, а ЗВО виступають як суб'єкти ринку з надання освітніх послуг.

«Ринкова економіка – за словами В. Кременя – основний сенс сучасного прогресу, що відсуває звичні духовно-культурні цінності на другий план» [6]. Таким чином, функціонуючи за законами ринку, враховуючи тенденції розвитку ринкового освітнього середовища, сприймаючи виклики бізнес-процесів, заклади вищої освіти адаптуються до нових соціально-економічних змін: «створюються нові провайдери освітніх послуг, відкриті університети, віртуальні, корпоративні навчальні структури. Поряд з цим зростає недовіра до різного роду педагогічних авторитетів, технологій, тестувань, екзаменів, конкурсів. Недовіру посилюють нехтування загальнолюдськими цінностями, надання переваг матеріальним і формальним показникам розвитку людини, обмеження культурно-освітньої компетентності працівника рамками обраної професійної діяльності та складність сучасного наукового знання...» [8, с.8]. І хоча освітньо-педагогічна сфера, реагуючи на суспільну потребу, намагається адаптуватися до мінливого ринку праці, проте, як зазначає С. Рик, працівники освіти втрачають авторитет, довіру і повагу в суспільстві.

В умовах загострення конкурентної боротьби на ринку освітніх послуг, входження освітнього середовища у економічну сферу ускладнюється культивування в академічному середовищі високих етичних стандартів академічної культури, оскільки відбувається протистояння понять «освіта як товар» і «освіта як етос».

Гостро, актуально постає це питання у закладах вищої освіти, які готують майбутніх фахівців, професіоналів, майбутню духовну еліту і разом з тим виступають центрами знань, наукових досліджень у соціальному, культурному, політичному, економічному, інноваційному розвитку. Університет є «особливим просторово-тимчасовим освітнім континуумом... місія університету може розглядатися як сукупність уявлень про основоположні цінності, цілі та простір розвитку університету, про те, що він несе, виробляє зовні, навіщо він потрібен суспільству, державі, людям» [9].

В ціннісно-смісловому вимірі, розглядаючи місію закладів вищої освіти, І. Сафонова наголошує, що освіта «як споконвічний провідник цінностей суспільства повинна бути не лише релевантною культурі сучасної цивілізації, але й має носити випереджувальний, прогностичний характер та бути орієнтованою на цілісну та різну людину, яка живе в цілісному і різноманітному світі культури» [10, с.124].

Академічна культура закладу вищої освіти через його місію, кодекс академічної поведінки повинна сприяти поширенню цінностей, норм для «утвердження етосу, заснованого на принципах поваги гідності та фізичної і психічної недоторканності людей, навчання протягом усього життя, розвитку знання і підвищення якості, залучення в освіту, участі в демократичному процесі, активної громадянської позиції рівності» [2].

Зклади вищої освіти, прагнучи міжнародного визнання й співробітництва, стають перед вирішенням питання про дотримання етичних стандартів професійної діяльності, процедури етичного регулювання у вітчизняному академічному середовищі. Особливої

актуальності це питання набуває у контексті глобалізаційних процесів, які характеризуються інтернаціоналізацією, лібералізацією, універсалізацією, вестернізацією, що призводять до плюралізму думок, демократизації, продуктивного діалогу культур, науки, освіти.

Глобалізаційні парадигми впливають на комунікативний освітній простір інформаційного суспільства як позитивно, формуючи інтелектуальне підґрунтя для взаєморозуміння, міжкультурної комунікації, співпраці, академічної мобільності, так і негативно: вільний доступ до освітнього інформаційного поля дає можливість скористатися чужим інтелектуальним продуктом. І як наслідок – це перекручення та привласнення інформації, різного роду маніпуляції, фабрикації, тобто породження академічної нечесності. Інформаційний феномен плагіату згубно впливає на якість освіти, академічну культуру в цілому та її носіїв: працівників закладів вищої освіти та здобувачів.

Для запобігання та виявлення академічного плагіату, фальсифікації, списування та інших проявів академічної недоброчесності у закладах вищої освіти створюється система внутрішнього забезпечення якості, яка передбачає функціонування інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом; забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації на офіційному веб-сайті ЗВО.

Прозорість, відкритість, публічність інформації про діяльність закладів вищої освіти позитивно впливає на систему якості вищої освіти. Наприклад, у Київському національному університеті технологій та дизайну з метою ефективною системи запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових працях здобувачів вищої освіти використовується електронна програма «Антиплагіат». Для оцінки ефективності роботи науково-педагогічних працівників розроблено електронну систему рейтингового оцінювання їх діяльності за результатами роботи у звітному році. Для забезпечення прозорості і об'єктивності оцінювання успішності студентів розроблено і впроваджено в роботу автоматизовану систему обліку навчальної роботи здобувачів вищої освіти – «Електронний журнал» [11]. Функціонують також й інші інформаційні підсистеми «Модульне середовище освітнього процесу», «Електронний університет», «Деканат» тощо.

Реалії сучасної освіти посилюють важливість використання інформаційно-освітнього середовища, яке сприяє активізації комунікаційних процесів між науковими, науково-педагогічними, педагогічними працівниками, здобувачами вищої освіти. Доступність електронних ресурсів та їх використання в академічному середовищі загострюють морально-етичні питання доброчесності, порядності й академічної відповідальності всіх учасників освітнього процесу за академічний плагіат, фабрикацію, фальсифікацію, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання.

У сучасному академічному світі, у контексті викликів часу, які характеризують освітньо-науковий простір, у закладах вищої освіти України розробляються кодекси професійної етики, положення академічної доброчесності,

пам'ятки, декларації академічної доброчесності, які регулюють застосування загальних засад і правил наукової етики, встановлюють моральні принципи і загальні етичні норми у відносинах між представниками університетської спільноти (учасниками освітнього процесу та стейкхолдерами).

Великий досвід у розробці кодексів честі мають університети США, які ще в 1992 році створили національну організацію, що займалась питанням академічної культури, професійної етики. У 2010 році її було «офіційно перейменовано у Міжнародний центр академічної честності, що стало свідомством міжнародного впливу... До 2014 року число членів цього об'єднання збільшилося до майже 250 установ і близько 1500 представників, розташованих в 21 країні на всіх континентах. Основним інструментарієм, який використовує Центр, є проведення щорічних міжнародних конференцій, організація дослідницьких проєктів, розробка керівництв та рекомендацій для аналізу, оцінювання та побудови ефективних стратегій запровадження академічної доброчесності в освітню практику» [12, с.28].

В лютому 2016 року за підтримки Посольства Сполучених Штатів в Україні стартував проєкт «Сприяння академічній доброчесності в Україні», який розрахований на 4 роки для студентів, що навчаються на першому (бакалаврському) рівні. Американські Ради з міжнародної освіти спільно з Міністерством освіти та науки України почали реалізовувати проєкт в 10-ти закладах вищої освіти: Донецькому національному університеті, Луцькому державному технічному університеті, Тернопільському державному медичному університеті, Тернопільському національному економічному університеті, Інституті міжнародних відносин Національного університету імені Тараса Шевченка, Сумському державному університеті, Харківському національному університеті імені Каразіна, Запорізькому національному університеті, Одеському національному університет імені Мечникова, Ізмаїльському державному гуманітарному університеті.

Як зазначав на прес-конференції менеджер проєкту Т. Тимочко, передбачається робота у кількох напрямках: інформування здобувачів вищої освіти та науково-педагогічний склад закладів вищої освіти про те, що таке «академічна доброчесність»; створення навчальних програм та проведення тренінгів для студентів з академічного письма; створення мотиваційних програм для науково-педагогічних працівників та проведення тренінгів для адміністрації закладів вищої освіти щодо удосконалення навчальних програм, а також залучення представників іноземних закладів освіти для обміну досвідом щодо дотримання академічної доброчесності [13].

За визначенням американських колег, академічна доброчесність – це «відданість таким п'яти фундаментальним цінностям, як: чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність, а також відвага відстоювати ці цінності та боротися за них. Окреслення цінностей є стартовим елементом, який має бути доповнений розвиненим інструментарієм їх культивування, стратегіями виховання, заохочення

дотримання та санкцій за їх порушення у повсякденній практиці» [14, с.199].

Морально-етичні цінності академічної культури були сформульовані також у 2004 році в Бухарестській Декларації етичних цінностей і принципів вищої освіти в Європі: «ключовими цінностями академічної спільноти є чесність, довіра, прямота, повага, відповідальність і підзвітність. Ці цінності життєво необхідні для забезпечення ефективності і якості викладання і дослідницької діяльності... Інтелектуальна свобода та соціальна відповідальність – ключові цінності науково-дослідницької діяльності, які необхідно поважати і пропагувати. У властивих XXI століття більш відкритих системах навчання і виробництва знань ці цінності повинні не конфліктувати, а підсилювати одна одну» [2].

Міжнародна академічна європейська спільнота, усвідомлюючи важливість даного питання, у 2012 році схвалила Міжнародною Асоціацією університетів та Magna Charta Observatory «Керівництво для інституційних Кодексів етики в галузі вищої освіти». У рішенні Постійної конференції Міністрів освіти Ради Європи з управління та якості освіти у 2013 році було записано про необхідність створення Пан-Європейської платформи з питань етики, прозорості та чесності в галузі освіти. Робоча група із створення Пан-Європейської платформи з питань етики, прозорості та чесності в галузі освіти підготувала проекти документів: «Основні визначення», «Етичні принципи», «Етична поведінка всіх учасників освітнього процесу», які були схвалені у жовтні 2015 року під час підготовки до Сьомого Празького Форуму. На відкритті Форуму виступила Генеральний директор з питань демократії Ради Європи С. Самарджич-Маркович, яка констатувала: «Корупція в освіті спотворює і руйнує фундаментальні цінності наших демократій... Якщо ми не будемо боротися з корупцією в сфері освіти, ми станемо навчати дітей, що ті, хто отримує більше, є тими, хто знає, як можна порушувати правила і стандарти наших суспільств» [12, с.17-19].

Майже кожний європейський заклад освіти має свій Етичний кодекс, визначальними принципами якого є «відповідальність, конкурентоздатність, служіння суспільству, етична поведінка, повага до закону, підтримка міжнародного співробітництва, повага до навколишнього середовища» [15, с.221].

У 2016 році Україна долучилася до роботи Пан-Європейської платформи з питань етики, прозорості та чесності в галузі освіти. У Законі України «Про освіту» визначено поняття «академічної доброчесності» як сукупності «етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [7].

Нормативно-правовим інструментарієм для запобігання академічної недоброчесності у сфері освіти є законодавство України про вищу освіту, яке базується на Конституції України і складається із законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і

суміжні права», «Про видавничу справу», «Про запобігання корупції» та ін.

Питання академічної доброчесності, верховенства моралі, дотримання етичних норм є центральним в «Етичному кодексі вченого України», який був схвалений Постановою загальних зборів Національної академії наук України від 15.04.2009 р. № 2 та опублікований у Бюлетні ВАК України у 2011 р., № 11. Документ регулює відносини науковців між собою та із суспільством, встановлює основні засади для оцінки вченими власної роботи та діяльності колег з моральної точки зору. Викладені у ньому принципи є основою етичного виховання молодих науковців. Основним завданням «Етичного кодексу вченого України» є надання пріоритету моральним вимірам науки та соціальній відповідальності співтовариства вчених і кожного науковця зокрема.

На сучасному етапі більшість закладів вищої освіти України розробили й прийняли документи з академічної доброчесності. У них задекларовані високі стандарти професійної етики, моральні цінності, етичні принципи, яких мають дотримуватись у академічному середовищі всі учасники освітнього процесу. Осць незначний перелік документів з академічної доброчесності, розміщених на офіційних веб-сайтах: «Кодекс академічної доброчесності в Національній академії державного управління при Президенті України», «Кодекс академічної доброчесності Київського національного університету технологій та дизайну», «Кодекс академічної доброчесності Запорізького національного університету», «Кодекс академічної доброчесності Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв», «Кодекс академічної доброчесності Житомирського державного університету імені Івана Франка», «Положення про академічну доброчесність в Ужгородському національному університеті», «Положення про дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського», «Декларація про академічну доброчесність науково-педагогічного, наукового, педагогічного працівника Київського університету імені Бориса Грінченка», «Декларація про академічну доброчесність студента, аспіранта, докторанта Київського університету імені Бориса Грінченка» та інші.

Провідною метою кодексів, положень, декларацій академічної доброчесності закладів вищої освіти є: формування високої академічної культури, носіями якої є наукові, науково-педагогічні, педагогічні працівники та здобувачі вищої освіти; утвердження етичних цінностей в освітньому процесі і науковій діяльності; підвищення іміджу закладу вищої освіти; запобігання порушенням академічної доброчесності.

З метою запровадження академічної доброчесності в освітню практику заклади вищої освіти проводять конференції міжнародного та всеукраїнського рівнів, беруть участь у дослідницьких проектах, круглих столах з обговорення етичних питань; посилюють складову дисциплін гуманітарного циклу за рахунок вільного вибору студентами освітнього компоненту в навчальному процесі; практикують проведення

семінарів, практичних занять, диспутів, дискусій, бесід та ін. на морально-етичну тематику.

Для інформування освітньої спільноти, а також широкого суспільного загалу щодо поняття «академічної доброчесності» та попередження й протидії корупції в академічному середовищі вже 2-ий рік поспіль Американські Ради з міжнародної освіти в рамках Проекту SAIUP та Проекту SAISS за підтримки Посольства США в Україні та у партнерстві із Міністерством освіти і науки України, а також за підтримки інших Проектів організують та проводять Відкритий всеукраїнський студентсько-учнівський конкурс соціальних відеопроєктів «Чесність починається з тебе». Важливо, щоб кожен учасник освітнього процесу відчув відповідальність за свої дії, вчинки, свідомо ставився до навчання та викладання, дотримуючись моральних принципів та формуючи активну громадянську позицію.

Впровадження академічної доброчесності в академічне середовище – це довготривалий і складний процес. Порядність, чесність, дотримання морально-етичних цінностей повинні стати нормою життя для всіх учасників освітнього процесу. Як слушно зауважують Т. Добко та В. Турчиновський: «Академічна культура не може бути перенесена чи запозичена. Як правило, вона вистраждана ціною спроб і помилок, ціною постійної комунікації та саморефлексії університетської спільноти над собою і своїм проектом. Вона не є раз і назавжди сформованою і сталою, а потребує постійного оновлення і підживлення» [4, с.49].

Висновок. З огляду на євроінтеграційну стратегію розвитку нашої держави і входження України до європейського освітнього простору, враховуючи досвід міжнародної академічної спільноти, заклади вищої освіти, по-перше, повинні створити нормативну базу в академічному середовищі, тобто чітко сформулювати свої морально-етичні цінності, принципи, норми професійної поведінки і їх задекларувати у кодексах, положеннях, правилах, пам'ятках, деклараціях академічної доброчесності.

По-друге, заклади вищої освіти повинні сприяти утвердженню моральних норм та етичних цінностей, з теорії втілювати у освітню, наукову діяльність; від задекларованих норм у кодексах перейти до їх реалізації у професійній діяльності. Академічна доброчесність має стати сутністю кожної особистості, регулятором думок, слів і вчинків.

По-третє, вивчати досвід міжнародної академічної спільноти та інтегрувати його в освітнє середовище України, впроваджуючи такі морально-етичні норми, які б формували негативне ставлення як до крадіжки інтелектуальної власності, інформаційного плагіату, так і до будь-яких проявів академічної недоброчесності: фабрикації, фальсифікації, списування, обману, хабарництва, необ'єктивного оцінювання.

По-четверте, продовжувати імплементацію процедур та заходів із забезпечення внутрішньої системи якості освіти, зокрема – це створення і забезпечення функціонування ефективною системою запобігання та виявлення академічного плагіату; здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм; забезпечення

наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом тощо.

Отже, дотримання морально-етичних норм, порядності, академічної доброчесності в академічному середовищі закладів вищої освіти тісно пов'язане як з освітніми реформами, політичними та економічними змінами в країні, так і з рівнем академічної культури, дотриманням професійної етики всіма учасниками освітнього процесу. Реформування у вітчизняному освітньому просторі підпорядковане основній меті: підвищенню якості освіти, підготовці високопрофесійних фахівців, формуванню людини як особистості та індивідуальності, яка забезпечує розвиток держави в цілому, культурний та духовний розвиток суспільства.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Бухарестская Декларация этических ценностей и принципов высшего образования в Европе. ЮНЕСКО-СЕПЕС [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://docplayer.ru/36182114-Buharestskaya-deklaraciya-eticheskikh-cennostey-i-principov-vysshego-obrazovaniya-v-evrope.html>
3. Сагач Т.М. Риторика: навч. посіб. для студ. серед. і вищ. навч. закладів / Т.М. Сагач. – К.: Ін Юре, 2000. – 568 с.
4. Добко П., Турчиновський В. Академічна культура та доброчесність, як соціальний капітал сучасного університету [Електронний ресурс] / П. Добко, В. Турчиновський // Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / за заг. ред. П.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. – К.: ППаксон, 2016. – С.37-52. – Режим доступу: http://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2016-09-07/chesnist_osnova_rozvitk_Univers.pdf
5. Сацук В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти [Електронний ресурс] / В.Сацук. – Режим доступу: <http://education-ua.org/ua/articles/930-akademichna-dobrochesnist-mifichna-kontseptsiya-chi-dievij-instrument-zabezpechennya-yakosti-vishchoji-osviti>
6. Кремень В.Т. Людина і освіта у вимірах економічної цивілізації [Електронний ресурс] / В.Т.Кремень. – Режим доступу: https://dt.ua/EDUCATION/lyudina_i_osvita_u_vimirah_ekonomichnoyi_tsivilizatsiyi.html
7. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
8. Рук С. Педагогічна етика: пошуки нової парадигми / С. Рук // Рідна школа. – 2010. – № 12. – С. 6-12.
9. Повзун В.Д. Миссия университета – история и современность [Электронный ресурс] / В.Д. Повзун. – Режим доступа: http://www.vestnik.osu.ru/2005_1/2.pdf
10. Сафронова І.О. Місія сучасного університету в ціннісно-смысловому вимірі / І.О. Сафронова // Духовність особистості: методологія, теорія і практика. – 2015. – № 5 (68). – С. 122-137.
11. Моргулець О.Б., Трицаєнко Л.М. Інформаційно-освітнє середовище у системі забезпечення якості освітньої діяльності ВНЗ [Електронний ресурс] / О.Б. Моргулець, Л.М. Трицаєнко // Формування ринкових відносин в Україні. – Вип. 9 [172] – К., 2015. – С. 113-116. – Режим доступу: <https://er.knuitd.edu.ua/bitstream/123456789/1743/1/Grytsaienko%202015%20.pdf>
12. Фініков П. Академічна доброчесність: глобальний контекст та національна потреба [Електронний ресурс] / П. Фініков // Академічна чесність як основа сталого розвитку

університету / за заг. ред. П.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. – К.: ПІАксон, 2016. – С. 9-36. – Режим доступу: http://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2016-09-07/chesnist_osnova_rozvitk_Univers.pdf

13. Прес-конференція щодо академічної доброчесності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/50440/>

14. Дегтярьова І. Вплив академічної доброчесності на інституційну практику вищої школи [Електронний ресурс] / І. Дегтярьова // Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / за заг. ред. П.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. – К.: ПІАксон, 2016. – С.197-218. – Режим доступу: http://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2016-09-07/chesnist_osnova_rozvitk_Univers.pdf

15. Шовкунець Т.В. Етика взаємин та етичний кодекс в організаційній культурі вищого навчального закладу [Електронний ресурс] / Т.В. Шовкунець // Професійна освіта: методологія, теорія та технології. – 2015. – Вип. 2. – С. 216-227. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/profe_2015_2_19

References

1. Закон України «Про висхідну освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

2. Bukharestskaya Deklaratsiya eticheskikh tsennoyey i printsipov vysshego obrazovaniya v Yevrope. YUNESKO-SEPEP [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://docplayer.ru/36182114-Buharestskaya-deklaratsiya-eticheskikh-cennostey-i-principov-vysshego-obrazovaniya-v-evrope.html>

3. Sahachi H.M. Rytoryka: navch. posib. dlya stud. sered. i vyshch. navch. zakladiv / H.M. Sahach. – К.: In Yure, 2000. – 568 s.

4. Dobko T., Turchynovskyy V. Akademychna kul'tura ta dobrochesnist', yak sotsial'nyy kapital suchasnoho universytetu [Електронний ресурс] / Т. Добко, В. Турчынський // Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. – К.: ПІАксон, 2016. – С. 37-52. – Режим доступу: http://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2016-09-07/chesnist_osnova_rozvitk_Univers.pdf

5. Satsyk V. Akademychna dobrochesnist': mifichna kontseptsiya chy diyevyy instrument zabezpechennya yakosti vyshchoyi osvity [Електронний ресурс] / В. Сатський – Режим доступу: <http://education-ua.org/ua/articles/930-akademychna-dobrochesnist-mifichna-kontseptsiya-chi-diyeviy-instrument-zabezpechennya-yakosti-vishchoji-osviti>

6. Krymen' V.H. Lyudyna i osvita u vymirakh ekonomichnoyi tsyvilizatsiyi [Електронний ресурс] / В.Н. Кремен'. – Режим доступу: https://dt.ua/EDUCATION/lyudina_i_osvita_u_vimirakh_ekonomichnoyi_tsyvilizatsiyi.html

7. Zakon Ukrainy «Pro osvitu» vid 05.09.2017 № 2145-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

8. Ryk S. Pedahohichna etyka: poshuky novoyi paradzhmy / S. Ryk // Ridna shkola. – 2010. – № 12. – С. 6-12.

9. Povzun V.D. Missiya universiteta – istoriya i sroemennost' [Електронний ресурс] / В.Д. Повзун. – Режим доступу: http://www.vestnik.osu.ru/2005_1/2.pdf

10. Safronova I.O. Misiya suchasnoho universytetu v tsinnisno-smyslovomu vymiri / I.O. Safronova // Dukhovnist' osobystosti: metodolohiya, teoriya i praktyka. – 2015. – № 5 (68). – С. 122-137.

11. Morhulets O.B., Hrytsayenko L.M. Informatsiyno-osvitnye seredovysiche u systemi zabezpechennya yakosti osviti oyi diyal'nosti VNZ [Електронний ресурс] / О.В. Моргулетс, Л.М. Грыцаєнко // Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukraini. – Вип. 9 [172] – К., 2015. – С. 113-116. – Режим доступу: <https://er.knntd.edu.ua/bitstream/123456789/1743/1/Grytsayenko%202015%20.pdf>

12. Finikov T. Akademychna dobrochesnist': hlobal'nyy kontekst ta natsional'na potreba [Електронний ресурс] / Т. Фініков // Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. – К.: ПІАксон, 2016. – С. 9-36. – Режим доступу: http://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2016-09-07/chesnist_osnova_rozvitk_Univers.pdf

13. Прес-конференція щодо академічної доброчесності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/50440/>

14. Dehtyar'ova I. Vplyv akademychnoyi dobrochesnosti na instytutsiynu praktyku vyshchoyi shkoly [Електронний ресурс] / І. Дегтярьова // Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. – К.: ПІАксон, 2016. – С. 197-218. – Режим доступу: http://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2016-09-07/chesnist_osnova_rozvitk_Univers.pdf

15. Tovkanets' H.V. Etyka vzayemyn ta etychnyy kodeks v orhanizatsiyniy kul'turi vyshchoho navchal'noho zakladu [Електронний ресурс] / Н.В. Товканець // Професійна освіта: методологія, теорія та технології. – 2015. – Вип. 2. – С. 216-227. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/profe_2015_2_19

Grytsaenko L.M.,

Head of the educational and methodical department, Senior Lecturer in the Department of Professional Education at Technology and Design of Kyiv National University of Technology and Design, hrytsaenko@gmail.com

Ukraine, Kyiv

ACADEMIC VIRTUE IN ACADEMIC ENVIRONMENT OF HIGHER EDUCATION ESTABLISHMENT

The question of economic virtue is considered in the article accordance to socio-economic changes and reforms in the system of higher education of Ukraine. The experience of the international academic community is being studied for the formation of a normative framework for higher education institutions: codes, regulations, rules, declarations.

Key words: academic virtue, academic environment, institutions of higher education, professional culture, code of academic integrity, international academic community.